

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Životopisy těch, kteří prošli Holokaustem a jejich rodin

The thesis, The Biographies of the people who survived the Holocaust and their families.

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Doc.PhDr.Bedřich Nosek , Csc.

Autor:
Zuzana Weisskopf

Anotace

Bakalářská práce „Životopisy těch co prošli holokaust a jejich rodin“ životopisy a svědectví z druhé světové války těch co mají židovský původ a byli transportem poslány do koncentračních táborů. Jejich život před válkou a po válce. Život i jejich rodin a popis vlivu druhé světové války na jejich dnešní život.

Annotation

The thesis, The Biographies of the people who survived the Holocaust and their families, is based on the authentic testimony of the Jews who were send to concentration camps during the 2nd World War . Their lives before the war and after the war are also presented in this thesis. Furthemore, the thesis discribes the impact of this experience on their present lives

Klíčová slova

Terezín , Osvětim , holokaust , koncentrační tábor , pochod smrti

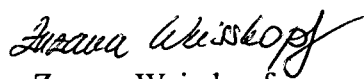
Keywords

Terezin, Auschwitz, The Holocaust, concentration camp, march of death

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 18. května 2008

Zuzana Weisskopf

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala za spolupráci na této práci a cenné připomínky a náměty Doc. PhDr. Bedřichu Noskovi CSc.

Dále patří velké poděkování celé mé rodině Weisskopf za její velkou podporu

Obsah:

1. Úvod strana 6.
2. Petr Erben strana 10.
3. Eva Erbenová strana 16.
4. Richard Glazar strana 27.
5. Rudolf Roden strana 31.
6. MUDr.Miloš Vacek strana 36.
5. Tomáš Töpfer strana 40.
7. Helga Weissová/Hošková strana 42.
8. Arnošt Lustig strana 45.
10. Závěr strana 49.
11. Použitá literatura strana 50.
12. Přílohy strana 51.

1. ÚVOD

Historie Židovského národa v celé své délce je také historií utrpení , kterým tento národ procházel . Historické peripetie jsou také díky bohaté literatuře dostatečně známy a jsou známy také jejich dopady na Židovský národ . Vždyť různé královské výnosy a edikty, které Židům stále něco zakazovaly , či přikazovaly , jsou dostatečně známy . Pro příklad uvedu vyhnání Židů ze Španělska po porážce maurů , kdy Židovská finanční podpora krále a královny výrazně přispěla k vítězství katolicismu , ale jejím následkem byla násilná katolizace , resp. inkvizice a obracení na víru pravou či jejich nucený odchod ze Španělska . Tehdy platilo , že kdo nepřistoupí na víru , pravou bude upálen (inkviziční autodafé) nebo musí zemi okamžitě opustit . A nejen Španělsko bylo známo svými skutky. Činy obdobné či jejich předobraz lze nalézt v průběhu staletí v celém tehdejšímu zejména křesťanském světě.

Důsledky tohoto násilí a represí vlastně působily opačným směrem a výrazně přispívaly k ještě větší semknutosti Židovského společenství . V celé Evropě vznikají tzv.ghetta žijící svým vlastním bohatým vnitřním životem . Ghetta uzavřená, ale přesto otevřená směrem k vnějšmu světu . Místa přijímající i rozvíjející různé názory a myšlenky . Věda a učení , čerpající z tisíciletých tradic Židovského národa , tak spolu vytvářely životy všech lidí a jejich další rozvoj . Ve všech civilizovaných zemích tak lze nalézt výrazné stopy vlivu Židů . Stopy patrné na první pohled , či vložené do vědeckých objevů , výzkumů a v neposlední řadě i do literatury . Mnoho z Židovských tradic vstoupilo do všeobecného povědomí lidí nebo bylo jimi převzato.

Vždyť i neveselý a truchlivý osud národa se promítl do tzv. Židovských anekdot, jejichž popularita a svéráznost je vnímána a známa po celém světě.

Toto sice ne zrovna ideální, ale přesto soužití, skončilo s nástupem fašizmu. I když jako skoro u všeho zpočátku i zde byly přítomny Židovské peníze. Ty pomohly fašistům k moci, ale samy nebyly příčinou této katastrofy, která nemá v historii lidstva obdoby. Již samotný fašizmus svými tezemi a formou dával najevo svoji nenávisť k tzv. nižším rasám, ale to, co následovalo, to naplnilo a překonalo všechny v té době známé vize. Již rok 1933 a nástup Hitlera a jeho soukmenovců k moci byl poznamenán oním bojkotem Židovských obchodníků, lékařů a právníků. Toto bylo s ohledem na svět kvapně ukončeno ještě v dubnu 1933, ale bylo to již vážné varování celému světu, co bude následovat. Hned z prvočátku usilovali fašisté o odstranění Židů ze státní správy a vytvářeli tlak na jejich emigraci.

Tento tlak stále sílil a více se projevoval zejména v malých městech. Toto vše potom vrcholí na nacistickém sjezdu v Norimberku, který dne 15. září 1935 přijímá celý komplex zákonů o takzvaném Židovském původu a čistotě rasy. Tyto zákony sloužily jako oficiální dokument o právním postupu při výběru prvních německých Židů do transportů a do koncentračních táborů. Zde se začala psát historie národní katastrofy „šoa“ Židovského národa. V celé historii lidstva není nikde jiná zmínka o podobné genocidě, která Židy postihla. Byl vytvořen nebo sestrojen nástroj smrti v průmyslovém provedení a jeho funkčnost a výkonnost byla dokonce statisticky sledována a hodnocena. Tyto továrny na smrt začaly prvně v samotném Německu, ale spolu se začátkem války byly rozšířeny a budovány i na dobytých územích.

V tehdejší Československu jako sousedu Německa a státu s německou menšinou se v začátku objevily pouze zprávy o situaci a poté následoval příliv emigrantů , prchajících z Německa a doufajících v pomoc . I přes všechna varování se ještě v roce 1936 konají v Německu letní a zimní olympijské hry a slavný americký atlet Owens tam staví na hlavu všechny Hitlerovy scestné teorie o nadřazené rase.

Přes všechna varování , ale svět spěje ke katastrofě druhé světové války a jejíž ruka zasáhla naplno i české Židy . Po Mnichovském diktátu a následné okupaci je Česko jako protektorát Čechy a Morava přičleněn k Velkoněmecké říši a i zde začínají platit tyto tzv.norimberské zákony . Hitler obratně využívá německou pátou kolonu , jsou vypracovány seznamy Židů a začíná jejich likvidace v české kotlině . Útok je samozřejmě veden nejprve proti inteligenci a vedoucím představitelům Židovské obce .

Jako místo soustředění Židů je vybráno město Terezín , resp.tam vybudovaná terezínská pevnost . Jsou vysídleni původní obyvatelé a místo obsazují příslušníci jednotek SS , kteří ve spolupráci s českými četníky zajišťují příchod prvních obyvatel vzniklého ghetta. V červnu 1940 je zřízena v Malé pevnosti Terezín věznice gestapa a poté 24.listopadu 1941 ve městě samotné ghetto . Jako první přijíždí tzv. komando výstavby a poté od 30. listopadu další transporty . Během jednoho roku pak dosahuje číslo až 60 000 uvězněných . Prvním velitelem je určen SS oberstumfuhrer Seidl a Židovským starším Jakob Edelstein.Tábor postupně nabude gigantických rozměrů . Podle statistiky prošlo Terezínem cca 150 000 židů.A to nejen českých , ale na konci války i slovenských , maďarských a dalších národností . Tak jak postupně Židé přicházeli , tak také neustále

odcházely transporty likvidační s cílem určení především Osvětim , ale i dalších míst řešení tzv. konečné otázky.

V této čekárně či továrně na smrt se potkávaly a rozcházely příběhy lidí , které nám při jejich čtení či poslechu připadají neskutečné . Ale domnívám se , že tyto osudy lidí je nutno všem neustále opakovat a připomínat zejména proto , aby k něčemu takovému již nikdy nedošlo.

2. Petr Erben

Jedním z těch kteří toto běsnění přežili , je i pan Petr Erben – Eisenberg . Ve své knize vzpomínek s názvem “Po vlastních stopách“ říká , že se rozhodl napsat tuto knihu později , tedy v době , kdy si uvědomil plně důležitost podělit se o svoji svízelnou cestu životem s příštími generacemi a přimět je tak zamyšlení . Kniha je vzrušující a velmi důležitý doklad, který pomáhá čtenáři poznat dobu a porozumět okolnostem , které nakonec dovedly Židy do pekla vyhlazovacích táborů . Je to svědectví osobní , je to svědectví člověka , který přežil a měl to štěstí , zůstal naživu a místo něho byl zabit resp. zavražděn někdo jiný.

Tato ďábelská zlá vůle tamějších časů , kdy se zdála nadvláda Německa natolik dominantní , že se zdálo , že celá Evropa bude jeden velký hrob nejen nadějí , ale i lidských životů zůstává dodnes poněkud nepochopitelná.

Kniha Petra Erbeny je místy strohá a domnívám se až faktografická , ale současně obsahuje další myšlenky a podobné zkušenosti Židů za války , před ní i po jejím skončení. V úvodu knihy je vlastně popsán bohatý kulturní a umělecký život Židovské mládeže na severní Moravě . Život rodin Kasslerů a Eisenbergů , rodinné zázemí a šťastné dětství a dospívání . Dospívání s vlivem vzdělaných rodičů ve městě s tradicí textilní výroby . Ve městě kde podle dobových záznamů sídlili Židé od konce 17 století . Ve městě , které před první světovou válkou bylo hlavní zásobárnou textilu pro celou monarchii . Ve městě , kde Židé až do vpádu německých vojsk 14.března 1939 žili ve shodě s českou i německou národnostní skupinou .

Ve městě , kde továrny stojí dodnes , ale Židé tam již nežijí.

Petr Erben zpočátku navštěvoval Německou průmyslovou školu v Brně a byl aktivní v sionistickém hnutí Techelet Lavan.

Při sportovních aktivitách se také seznámil s Fredym Hirschem .

Jeho přátelství , jak píše , mu později v Terezíně zachránilo život . Ve druhém ročníku po neobvyklém doporučení Německého profesora Reutera přechází na průmyslovku českou , kde maturuje v květnu 1940 , tedy již za protektorátu . Mimořádné štěstí měl v závěru roku 1939 jeho bratr Pavel , který za pomoci matky a jejího vlivu v sionistickém hnutí byl zařazen do skupiny „alia noar“ a odjel do Palestiny.

Již v roce 1939 se denně objevovaly různé nové zákazy a vyhlášky . Dle jedné z nich verbovali na Ostravsku všechny muže v pracovním věku do pracovního tábora Nisko v blízkosti hranice s Ruskem . Hranice , která byla stanovena dohodou Molotov-Ribbentrop. Na řece San pak nutili Židy pod pohrůžkou zastřelení řeku přebrodit , ale ani komunisté v Rusku se nezachovali jinak a Stalin nechal Židy poslat na Sibiř . Do Ostravy se vrátila jen malá skupina .

Následovala jedna represe za druhou , jako arizace podniků , zákaz studia , vstupu do obchodů atd. Petr se z Brna vrací do Frýdku, kde je zařazen na práce při regulaci řeky . Přestože byl život Židů velmi omezen , jsou Petrovy vzpomínky spojeny i s poslední oslavou silvestra 1941/42 .

Pak se již pomalu blížila doba nástupů do transportů . Z Ostravska bylo do transportů , které odcházely v období od 18. do 30. září , zařazeno cca 3500 lidí . Tyto transporty končily v Bohušovicích tedy cca 4 kilometry od Terezína a odtud šly pěšky každý se svým zavazadlem , prošly nechvalně známou branou s oním pověstným nápisem a ocitly se v péči místních pořadatelů . S pomocí Hirsche , který jeho příjezd očekával , se Petr stává jedním z vedoucích připravovaného pracovního úřadu mladistvých .

To je významný Hirschův podíl na Petrově záchraně , neboť tři předchozí transporty pokračovaly dál směrem na východ a dle později nalezených dokumentů téměř všichni zahynuli v Malém Trostinci . V době jeho příjezdu do Theresienstadt /Terezína/ se v jeho zdech nacházelo asi šedesát tisíc lidí , ale počty se neustále měnily . Přicházeli další a další a také další a další odcházeli v transpotech směrem na východ , kde , jak všichni věřili , najdou práci v jiných táborech . I to byla jedna z obludností fašistické mašinerie . Udržet lidi ve víře v budoucnost , aby se mohlo dále rozrůstat jejich zabíjení , aby konečné řešení mohlo být v plné šíři realizováno.

To byla i osudovost tzv. seznamů . Seznamy do transportů sestavoval ústřední sekretariát a vycházelo se ze zásad o důležitosti každého jednotlivce pro organizaci samosprávy . K těmto účelům bylo nutno každý měsíc zpracovat hlášení o důležitosti . Jak Petr vzpomíná , bylo to pět známek , z nichž ta nejvyšší určila , kdo je nezbytný . Rodiny do tohoto seznamu byly brány jako celek a tak často nezbytní putovali do transportů , protože rodina jako celek měla nízkou kvalifikaci . Ale i zde, jak Petr uvádí , se projevovala statečnost .

Například transporty přicházející z Dánska , Holandska zůstaly ve většině skoro až do konce války v Terezíně . Hlavně zásluhou dánského krále , který se nikdy nepodřídil hitlerovskému diktátu a ještě před koncem války dokázal zajistit jejich návrat zpět do Dánska.

I v tíživém prostředí ghetta probíhala výuka jazyků resp. hlavně Ivrit a také historie i technické vědy a také se rozvíjela činnost kulturní a sportovní . Patří vlastně k pozoruhodnostem Terezínského ghetta , že samotná výuka , výcvik a přednášky probíhaly za účasti vědeckých , literárních a sportovních kapacit výkvětu tehdejší Evropy, které vlastně díky nacistům byly soustředěny právě v Terezíně .

Petr Erben ve své knize také uvádí řadu jmen , která se v jeho okolí objevila , a která se podílela na tom , že mladí vrátivší se z pekla války a koncentračních táborů si mohli zachovat vzpomínky na přátelství a radost ze spoluzití v tomto rámci .

V období před svátkem Jom kipur roku 1944 Němci vyzvali všechny mladé práceschopné muže , aby se přihlásili do transportu na vybudování nového pracovního tábora na východě . V transportu bylo asi 3000 lidí . Vlak vyjel směrem na sever a po projetí Dráždan odbočil na východ a zastavil ve větší stanici Auschwitz. Zde Petr pronesl ke svým kamarádům větu , která stojí za zaznamenání . Erben ve své knize doslova uvádí, že vidím Auschwitz a povídám kamarádům „ podívejte se ,to je místo o kterém bude jednou svět mluvit “ . Tato věta se naplnila po válce a memento koncentračních táborů je zde dodnes . Po příjezdu nastal standardní německý postup vyhnání , nástupů , stříhání a

následné selekce . Při příjezdu se Petr setkává s přáteli s Terezína , kteří ho informují , co a jak je nutno vědět a konat a také mu prozradí , co jsou ony roury trčící k nebi .

Ty komíny krematoria , kde pálí denně tisíce lidí z transportů ,tedy těch , kteří jdou na opačnou stranu rampy a místo v umývárkách končí v plynových komorách . Při jeho dotazech na známé a příbuzné mu ukázali jen palcem nahoru , což znamenalo , že prošli komínem jako dým. Po několika peripetiích skončil v pracovním táboře Auschwitz .

Zde se také dozvěděl o smrti své matky , která , ničeho netušíc , po zprávě , že muži již tábor dokončili a přejí si zde ženy , se sama přihlásila do transportu , který byl po příjezdu zplynován .

Po dobu svého nasazení v Unionce také posílá svůj dopis tetě Marii . Dopis popisuje v jinotajích , kde se nachází a kde jsou jejich příbuzní . Dopis dále obsahoval prosbu o chleba a naléhavé doporučení dopis po doručení zničit . Dopis naštěstí teta nezničila i přes všechno nebezpečí , které představoval a ten je díky laskavosti pana Erbena dodnes jako památka uložen v archivu muzea Jad Vašem v Jeruzalemě .

18.ledna 1945 byl tábor vyklizen a na pochod se krátce nato vydala i skupina ve, které byl zařazen pan Erben . Ze stanice Loslau jeli potom vlakem až do jednoho z nejhorších táborů , tábora Mauthausen . Zde se dostal do skupiny , která v Gusenu kompletovala stíhací letadla Messerschmidt ME-262 . Tento letoun sám o sobě byl převratnou novinkou válečného letectví a byl jednou z Hitlerových tzv. zázračných zbraní. Na tom , že se zázračnou zbraní nestal , mají svůj podíl i samotní vězni a jejich tzv. sabotáže . Zde v

tomto táboře se také dozvěděli o Hitlerově smrti a dne 3.května se ztratil i poslední voják SS a na jejich místech se objevili starci v uniformách , kteří sotva udrželi své pušky .

A kolem poledne 5. května se v táboře objevil první americký tank. Tábor byl svobodný . Krátce poté se se skupinou přátel vydává na cestu do Prahy . Do osvobozené Prahy skupina dorazí před půlnocí dne 10.května.V průběhu let 1945-48 potom žije v Praze , absolvuje zkrácenou vojenskou službu , hledá předválečné přátele a kamarády , sbírá a hledá věci z majetku rodiny a příbuzných , kteří zahynuli a podílí se i na práci fondu na podporu Izraele .

V roce 1948 potom se svoji budoucí ženou Evou opouští Československo a svůj původní cíl Austrálii mění na Izrael.Na rumunské lodi Transylvania spolu s ostatními přijíždějí do Haify . Po zdejším pobytu a aklimatizaci se Petr stává zaměstnancem továrny JuvenGad . Pro rodinu posléze staví domek ve městě Aškelon na jihu Izraele.

V domku , kde žije dodnes spolu se svoji ženou,kde vychovali své děti a kde dodnes vedou svůj šťastný a spokojený život.

3. Eva Erbenová

Eva Erbenová se narodila 1930 v Děčíně , o šest let později se rodiče přestěhovali do Prahy . Roku 1941 byla deportována do Terezína a roku 1944 do Osvětimi. Na sklonku války se jí podařilo uniknout z pochodu smrti a ve vesničce Postřekov se jí ujala rodina Jandova , která ji vrátila zpět do života . Krátce po absolvování ošetrovatelské školy v Praze odjela v srpnu 1948 s manželem do Izraele, kde žijí dodnes . Dnes se starají o šťastné dětství všech vnoučat od dcery a dvou synů .

Ona sama měla krátké , ale krásné dětství , vzhledem k roku jejího narození 1930. Narodila se na podzim 1930 a rodiče jí dali jméno Eva . Její první vzpomínky patří návštěvám u babičky , která bydlela ve vesnici vzdálené od jejich domu několik hodin cesty vlakem . Scházeli se celá rodina dvakrát ročně o letních prázdninách a na svátek chanuka . Na nádraží na ně vždy čekal kočí Josef s kočárem s rolničkami . Jeho zvuk vždy přivolał naproti babičku , strýce Arnošta , kuchařku Marii a služebnou Andulku .

Takto si pamatuje paní Eva Erbenová své dětství , které bylo , jak říká pěkné, až na pokračování . Na jaře roku 1939 obsadili Němci Čechy a Moravu . Děti nemohly dobře rozumět tomu , co se vlastně děje a co to znamená pro jejich další život .

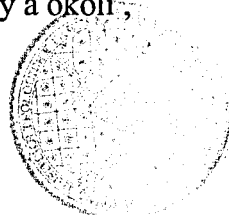
Většina lidí se nehnula od rádia a pozorně poslouchali , jestli se situace nezmění.Čekali prohlášení o tom , že je vše vyřešeno a šlo jen o politický omyl . Taková pravda nebyla a počínaje rokem 1939 byl život všech nejen Židů obrácený úplně naopak . Na ulici směli Židé vycházet pouze se žlutou hvězdou .

Práce Židů byla zakázána , takže byla-li Židovka třeba učitelkou tak byla vyměněna , na obchodech a restauracích se objevily nápisy na cedulích: Židům a psům vstup zakázán. Lidé se přestali usmívat a život se jim měnil k horšímu . V této době se povedl otci Evy Erbenové objev materiálu , který byl později nazvaný bakelit . Když svůj objev předvedl v pražském výzkumném ústavu , byl vynález schválen ,ale radost byla předčasná . Podle nových nacistických zákonů , nemohl být Žid autorem objevu či vynálezu a tak byl nucen předat autorská práva příteli , českému vědci a toho pak poctili cenou , která náležela otci paní Erbenové . Všichni měli obrovskou vůli vydržet útlak a doufali , že se vše v dobré obrátí až do prosince roku 1941 .

Celá rodina a všichni Židé dostali předvolání a měli dvacet čtyři hodin na to , aby byli připraveni u Veletržního paláce . Odtud se vypravovaly transporty do ghetta Terezín . Každý si směl vzít jen jedno zavazadlo o celkové váze 50kg. Cestou dostal každý své číslo , pod kterým byli vedeni a jména ztratili na dlouhou dobu .

Rodina paní Erbenové dostala čísla 641 ,642 , 643 a jejich novým domovem se stal Terezín . Terezín obklopovaly hradby zpevněné vysokými a širokými náspy . Město bylo založeno roku 1781 a sídlilo v něm vojsko . V obyčejných domech v Terezíně žilo jen civilní obyvatelstvo , které se živilo civilně ve službě pro vojsko a roku 1941 se Terezín stal Židovským ghettem .

Němci nařídili , aby se z města odstěhovali všichni původní obyvatelé . A v době , kdy sem byla přivezena rodina paní Erbenové , byli již v ghettu Židé z Prahy a okolí ,

kteří byli odvezeni prvním transportním vlakem . Když byli přivezeni do ghetta byli postaveni na dvůr a rozděleni na muže a ženy a děti . Byl to okamžik, kdy Eva viděla naposledy svého otce . Jídlo dostávali třikrát denně .

Každá kasárna měla svou kuchyň a všichni stávali ve frontách s kastrůlkem a čekali každý na svůj příděl . Ráno to byla zakalená káva s krajícem chleba , v poledne řídká polévka, na večer nějaká tekutina . Někdy byla i buchta z mouky , vody a kvasnic , velikostí připomínající cihlu a proto ji také tak pojmenovali . Pro děti to ale byla pochoutka , protože tato takzvaná cihla byla politá krémem smíchaným s margarínem a trochou sladkého kakaa .

Denně chodili do práce , kterou jim určili vězňové . Rozrývali prašné zásypy podél hradeb města , aby se tam dala pěstovat zelenina . Děti se scházely na určeném místě každé ráno a byly rozdělovány , kam bylo potřeba , podle německých rozkazů. Za každou skupinu byl zodpovědný starší dozorce . Děti dostaly od Němců propustku a ta jim umožnila projít hradbami ghetta do zeleninových zahrad , které obdělávaly , ale nesměly nic k jídlu vzít zpět do ghetta ,ale i toho se někdy odvážily , i když to bylo velmi nebezpečné , protože je za to mohly vězňové zastřelit .

Ale hlad byl silnější. Jednou narazily cestou z práce mimo ghetto na třešeň a dozorce jim dovolil , aby se dosyta najedly .

V zimě se na polích podél Terezína pěstoval i špenát . Děti byly ho nuceni sklízet už za sněhu , a protože měly na sobě zimní oblečení , tak se jim podařilo ošálit dozorce a pronést zpět do ghetta špenát pro příbuzné , ukrytý v nohavicích, i když v dřívějších

dobách špenát neměly rády, přišel jim nyní vhod, ostatně jako cokoli k jídlu, co se jim, podařilo získat.

V terezínském ghettu byli věznění vědci, doktoři, umělci, spisovatelé i zpěváci, kteří dříve vystupovali na velkých slavných jevištích. Jeden z umělců zorganizoval skupinu dětí, mezi kterými byla i Eva Erbenová. Tato skupina se stala jádrem známého dětského divadla v Terezíně. Po práci nacvičovali, hráli a zpívali. Jedna z her, kterou nacvičili, byl dnes již známý „Brundibár“.

Tuto hru napsal Adolf Hoffmeister a zhudebnil ji Hans Krása. Poprvé se hrála před terezínským publikem. Zpívali o mamince, která vychovávala své děti a tom, jak každé dítě, když vyrostе, vylétá z hnízda, jde svou cestou a snaží se jít dobrou cestou a být dobrým a užitečným člověkem. Píseň, kterou zpívali měla velké kouzlo v sobě a lze si ji předcítat každý večer a člověk si najde vždy něco nového.

zní takto: *Maminka kolibá*

děťátko, houpy hou,

Myslí si, co bude

Až děti vyrostou

Každý kos z hnízda

Jedenkrát vylétá,

Musí pryč, neví proč,

Odlétá do světa

Roste strom, teče proud

Plyne čas, mraky jdou
Rok co rok, krok co krok.
Maminko, kdybys tak
Dneska nás viděla
Jak jsme už veliký,
Snad by ses styděla
Že jsi nás nahaté
Koupala v škopíčku,
Že jsi nám říkala,
Holčičko, hošíčku
Roste strom, teče proud
Plyne čas, mraky jdou,
Rok co rok, krok za krok.
Maminka kolíbá
Vychladlou kolíbku,
Myslí si co bude
Až bude babičkou.

Hra končila další krásnou sborovou písní, ve které se jednalo o dobrou a zlou. To byla další typická

věc a téma pro roky, ve které byla zpívána.

Brundibár poražen,
Utíká do dáli,
Zaviřte na buben,
My jsme to vyhráli.

*Vyhráli proto jen,
Že jsme se nedali ,
Že jsme se nebáli,
Že jsme si všichni svou,
Písničku veselou
Do kroku zpívali
Neb kdo má právo rád
A při něm obtojí
Je náš kamarád
A smí si s námi hrát .*

Zjištění z Terezína bylo , že nacisté dokonale klamou celý svět.

Nejen Židy , kteří jsou přítomni v ghettu , ale i Červený kříž , který se rozhodl pro návštěvu ghetta , aby zjistil jaké podmínky mají zde zadržovaní . Nacisté zorganizovali dokonalou hru , kdy děti byly oblečeny do toho nejlepšího , co bylo a museli předvést scénku , jak jim dozorce dával k jídlu sardinky a děti musely pronést „ zase sardinky “ na důkaz toho , že je jedí často a už jsou jimi přejedeny . Je to smutné , ale i Červený kříž tento klam vzal jako pravdu a odešel s konstatováním , že mají dobré podmínky . A že není čeho se obávat .

V roce 1944 pokračovaly hromadné transporty . V určený den nastoupily do vlaku i Eva se svojí matkou . Jely plné tři dny . Třetí den vlak zastavil na koleji v koncentračním táboře Osvětim – Birkenau v Polsku . Nastal nepředstavitelný zmatek. Při nástupu do řad

potkaly úplně náhodou mamčinu přítelkyni , která už zde nějaký čas byla , chytla Evu za ruku a říkala jí , hlavně ať tvrdí , že už jí bylo 18 let. Tím vlastně zachránila Evě život .

V Osvětimi rozdělávali nejen muže a ženy , ale také děti podle věku a oddělovali je od matek . Všichni byli nuceni se svléknout a mužům i ženám byla oholena hlava . Další otřesný zážitek , který museli přečkat . Před odchodem z lágru jim byly přiděleny šaty a boty .

Eva dostala obě dvě boty levé , tak se honem vrhla k hromadě , kde byly boty nahromaděné a v ten okamžik dostala pažbou pušky od dozorce , který jí tímto úderem vyrazil dva přední zuby. Po šesti týdnech utrpení při jedné ze selekcí , jsme se dozvěděly , že půjdou na práci do jiného tábora. Znovu pocítily záchvěv naděje. Po několika hodinách děsivé jízdy vlakem byly vyhnány z vlaku ven . Dále pokračovaly celý den pěšky bez jídla a vody , některé z nich padly a už nevstaly , avšak nikdo jim nemohl pomoci . Večer potom došly do malého tábora uprostřed zimního lesa , kde bylo jejich nové pracoviště.

Máma se svými kamarádkami Julčou a Pavlou se přihlásily na práci do kuchyně , aby mohly získávat něco k jídlu . Jinak všichni ostatní zajatci v kruté zimě kopali příkopy a vkládali do nich ostnaté dráty .

Pak se stal div divoucí . Ráno při sčítání si všiml lagerkomandant , že je Eva bosá a stojí ve sněhu . Ukázal na ni prstem a potom na dřevěný domek .Eva vstoupila dovnitř a zjistila , že tam je o tři roky starší dívka jménem Goldi , mluvící jen maďarsky . Postupně si posunky vzájemně vysvětlily , že je tady kancelář či byt komandanta , a že tady musí

uklízet . Na tuto dobu mimořádná práce v teple , protože uprostřed místnosti se nacházel bubínek , tedy kamna , kterým se tak říkalo. Tam chodily denně uklízet . Eva se od Goldi naučila základy maďarštiny . Na to , že válka byla v posledním tažení , to bylo úžasné období , protože dostávaly jídlo a byly celé dny v teplé místnosti . Jednoho dne komandant přinesl Evě také boty . Boty , v nichž pak ušla 600 km na pochodu smrti .

Jednou večer do tábora vjely nákladáky plné německých vojáků se psy , před východem slunce pak vyhnali všechny na pochod smrti . Každý den ušli 30 až 40 km v mrazu . Spaly po stranách silnic . Celý ten čas trpěli žízní, kterou zaháněli sněhem a živili se kůrou z větví a odpadky , které ležely u cesty . Jediné jídlo , se- stávající z řídké polévky , krajíčku chleba , dostávali večer . Na cestě se pokusily některé ženy o útěk , ale poštvali na ně psy , ti je chytili a pak byly zastřeleny .

Při jedné ze zastávek dorazili do ženského tábora , v místnosti byly místo oken úzké štěrbiný . Tam zemřela vyčerpáním Evina maminka . Po dalším celodenním pochodu se na noc uchýlili do stodoly , tam se Eva pro zahřátí zahrabala do zatuchlého sena a upadla do hlubokého spánku . Když ráno otevřela oči , zjistila , že všichni už odešli a ona zůstala sama.Po setmění se dala sama na cestu .

Byl duben 1945 a do země pomalu přicházelo jaro.Válka se chýlila ke konci . Němci byli na konci svých sil . Při své cestě narazila i na dva německé vojáky, z nich jeden na ni namířil pušku . Po jejím koktavém vysvětlování , že se zpozdila za svou skupinou , sklonil voják na ni namířenou pušku . Přiměla ho k tomu slova jeho společníka : škoda patron , ta

stejně zdechne sama , nech ji být. Eva utíkala ,co jí síly stačily , pryč do polí a doufala , že si to nerozmyslí a nestřelí ji do zad .Vysílením upadla na zem .

Probudily ji hlasy a ruce , které se ji snažily dostat ze špinavých hadrů , které měla na sobě .Ležela v čisté posteli . Nad sebou uviděla ženu a muže . Byl to lékař , který jí měřil tep a říkal přítomným , že je v pořádku , jen hodně zesláblá , k jídlu jen řidkou kaši nebo mléko , hodně stravy v daný okamžik by ji zabilo . Tímto dnem pro Evu Erbenovou začal nový život . Bylo to její druhé narození.

Postřekov bylo její druhé místo narození , už jen z toho důvodu , že zcela náhodou ji po přivezení ošetřovala porodní bába .Trávila nějaký čas v Postřekově u svých zachránců a sílila jejich stravou.Celé dny musela strávit ve skrýši pod podlahou v kuchyni . A pak přišel ten úžasný den . Skončila druhá světová válka . Den , kdy se celý svět radoval , že se už může z hluboka nadechnout .Eva začala chodit pomáhat podle svých sil na pole , a když přešlo léto , řekl její opatrovník , že je třeba se přihlásit do školy . To znamenalo pro Evu konec s předstíráním cizí totožnosti , už musela říct , kdo opravdu je . Její opatrovníci tuto situaci chápali , proč se bála říct , že je z Židovské rodiny , a proto byli odvedeni do koncentračního tábora . Říkala tenkrát , že to bylo z politických důvodů , aby se vyhnula vysvětlování svého původu . Opatrovníci ji přihlásili na Židovskou obec , mezi ty co přežili , aby ji mohl někdo , kdo také přežil , vzít k sobě . Přihlásila se k ní teta ze strany maminičiny, žena jejího bratra .

Nechtělo se jí vůbec opustit Postřekov, rodina , která se jí ujala , pro ni znamenala hodně.Byla odvezena ke své tetě s tím , že se může kdykoliv vrátit . Se svojí tetou si moc

nerozuměla a potřebovala to nějak řešit , tak se přihlásila v Praze do sirotčince , kam odjela . Trávila hodně času se svými vrstevnicemi a doufala v budoucnost . Říkala si , jestli se nestal zázrak a nenajde se tatínek . To se nestalo .

Čas plynul a Eva rostla a studovala a místa , která znala z dob svého krásného dětství byla stejná , ale měla s nimi spojené vzpomínky na maminku a tatínka, to nebylo s koncem , který je potkal , hezké .

Potkala také svého bývalého dozorce Petra , byl to statný mladý muž , který ji okouzлил . Zamilovali se do sebe a v říjnu 1948 si řekli své ano . Rozhodli se společně odstěhovat do Izraele .

Byl rok 1948 a Izrael byl poprvé uznán jako stát , tak se tam vypravili. Viděli v tvorbě státu a životních podmínek pro jeho obyvatele svou budoucnost . Bydleli v malém crifu v Haifě , ale nebylo všem dnům konec . Postupně se stěhovali blíž a blíž k poušti.

Jejich noví přátelé je nechápali měli je pošetilé , protože v té době už měli první dceru. Postupem času se jim narodili dva synové , ti měli za svou mateřtinu již hebrejštinu, i dcerka už zapomínala češtinu , s níž vyrostla . Dali tak život třem dětem , zasadili strom a postavili svýma vlastníma rukama dům v Aškelonu na okraji Negevské pouště.

Prošli tím nejhorším , co v životě může člověka potkat , a dodnes žijí v Aškelonu a jezdí na návštěvy do Prahy , dokonce paní Erbenová viděla své zachránce v Postřekově .

Bylo to hodně náročné na psychiku , ale považovala to za povinnost , když jeli s Petrem 1966 poprvé na dovolenou do Evropy , dostali se do Čech a jeli kolem Domažlic . Eva zaplesala a vykřikla , že tady někde musí být Postřekov .

Nikdy o tom, že tu byla a co zde zažila nevyprávěla , tak ji to čekalo , ale i tak bylo setkání s rodinou po letech báječné . Dnes už zachránci nežijí , ale dům stále stojí na stejném místě . A život jde dál a nezbývá než věřit ve šťastnou budoucnost .

Z osobního rozhovoru a čerpáno : kniha Sen Eva Erbenová ISBN 80-86103-49-8 Nakladatelství G plus G s.r.o Praha 4 , vydání první

4. Richard Glazar

Treblinka – smutné místo , pusté a bezútěšné asi 100 km východně od Varšavy. Místo kde v roce 1942 v průběhu jediného roku zahynulo více než třičtvrtě milionu lidí , příslušníků jednoho národa , mužů , žen a dětí . Všichni tito lidé se provinili pouze tím , že to byli Židé .

Historie Treblinky začíná podzimem roku 1941 , kdy byla vybrána jako prostor pro vybudování jednoho z nejproduktivnějších masových vyhlazovacích táborů . Za mimořádných bezpečnostních opatření , např. zákaz leteckého provozu , střelba bez výstrahy a pod . začalo asi tisíc vězňů stavět tajný areál sestávající s domů pro esesáky , administrativní budovy , plynové komory a ubytovací prostory pro komanda smrti . Celková rozloha této továrny na smrt byla cca 13 ha . Masové vraždění Židů začalo v červenci 1942 , kdy ve třech fungujících plynových komorách byl zplynován první transport . Mrtvoly těchto lidí pak byly zahrabávány do předem připravených ohromných jam . V létě a na podzim roku 1942 pak přicházejí transporty z ghett ve Varšavě , Terezíně a z dalších míst . Po návštěvě SS Reichsführera Himmlera v předtuše vzdálené , ale blízkí se porážky je vydán rozkaz k zahlazování stop , a tedy vykopání mrtvých a jejich spálení .

Po skončení této strašné a neuvěřitelné činnosti měla být obnovena likvidace přicházejících transportů. Stalo se ale něco , s čím ani ve snu fašisté nepočítali. Dle statistiky , a i zde jde pouze o odhady s větší či menší tolerancí , v časovém období od léta 1942 do léta 1943 bylo do Treblinky v transportech dopraveno asi 800 000 lidí a 790 000 hitlerovci okamžitě po příjezdu zavraždili a zbylých 10000 mužů ,

mladých a silných bylo postupně vybráno z transportů pro otrocké práce v táboře .

Z těchto mužů jich bylo vždy po určité době 9200 popraveno a zde v táboře dne 2.srpna 1943 jich bylo 800 . Tito všichni stateční mužové se stali účastníky povstání, o kterém vypráví pan Glazar.

Vzpouora se zdařila i nezdařila . Nezdařená byla v tom smyslu , že většina jejich účastníků včetně hlavních organizátorů přišla o život , ale zdařila se ve smyslu svého účelu.Povstalci totiž dokázali zničit a zejména spálit celý areál Treblinky a to tak dokonale , že do konce války a v časové tísní je fašisté nestačili obnovit .Smrt účastníků vlastně jejich sebeobětování zachránilo mnoho dalších bezejmenných před smrtí.

Do samotné Treblinky se pan Glazar dle svého vyprávění , dostal 10.října 1942 v transportu označeném BU , který vyjel 8.října z ghetta Terezín . Souhrou šťastných náhod byl vyvolen spolu s několika dalšími pro práci v táboře. Všichni ostatní z jeho transportu byli usmrceni v plynových komorách . Před jeho příjezdem už bylo takto zavražděno asi třístatisíc lidí . Sám se stal očitým svědkem tohoto běsnění , které se denně odehrávalo . Po transportech zůstávalo na zemi v blátě ležet množství věcí . Ležely tu hromady šatstva , prádla a bot . Do tohoto pekla se ozýval stálý řev esesmanů a hukot a skřípání bagrů hloubících nové a nové jámy pro mrtvolý . Přes tyto nelidské a kruté podmínky začal postupně doutnat odpor.

Vězňové začali postupně připravovat vzpouora proti svým vrahům . Rudolf Masárek v krejčovně , inženýr Galewský , kápo Kurlandt z lazaretu , kápo Rakovský, Zelo Bloch či

Mojše z truhlárny a mnoho dalších . Postupně se do organizace vzpoury zapojilo více než 800 lidí . Každá skupina vězňů měla v plánu vzpoury svůj konkrétní úkol . V průběhu příprav také bylo nutno odstavit a izolovat donašeče a udavače z vlastních řad , což se také podařilo. Vzpoura byla připravena a nezbývalo než čekat na vhodný okamžik pro její zahájení.

Konspirace byla skoro dokonalá a třeba z okruhu , kde Richard Glazar působil, nikdo nevěděl , odkud a kam vedou další kontakty . Platilo obecné , že kdo nic neví, nemůže nic prozradit . Podle oznámení spojek měla vzpoura vypuknout dne 2.srpna 1943 ve čtyři hodiny odpoledne. Vězni předpokládali to , že kolem půl páté , až se budou vracet do blízkého kárného tábora vagony s polskými vězni , uvidí hořící tábor a připojí se ke vzpouře . Krátce před čtvrtou vzpoura začala . Zpočátku se vězňům podařilo zapálit dřevěné baráky a vlastně celou Treblinku , zničit oplocení , zatarasy , vyhodit do povětří sklady benzínu . Neúspěšný byl pokus o obsazení strážních věží . Z těch pálily kulometry do masy vězňů a také způsobily největší ztráty . Oplocení padlo a vězňové se dali na útěk.

Richard Glazar prchá společně se svým přítelem a spoluvězněm Ungrem. Vzpoura byla něco nevídaného , něco , s čím hitlerovci naprosto nepočítali . A tak do pátrání zapojili prakticky vše , co bylo k dispozici , včetně psů , terénních vozů i nízko létajících letadel . Po opuštění tábora se oba přátelé ukryli ve vodě pod břehem jezírka v těsném sousedství tábora , podle hesla pod svícem nás hledat nebudou . Útěk se podařil , následovalo neméně dobrodružné putování celým okupovaným Polskem . Po cestě se vydávali za Čechy na cestě , kteří byli oloupeni o své dokumenty . Jejich drzost a

vystupování mělo úspěch , dostali náhradní doklady a konec války je nakonec zastihl v
Mannheimu , který byl osvobozen americkou armádou.

5. Rudolf Roden

Životopis Rudolfa Rodena – Paměť na ruby . Je to životopis plný jeho osobních zážitků z válečné doby a následně doby , která nebyla nijak jednoduchá , ať člověk bydlel kdekoliv. Rudolf Roden se narodil 1923 v pražské Židovské rodině , strávil několik měsíců v Terezíně a v Osvětimi , odkud unikl jen díky tomu , že byl při selekci vybrán na otrocké práce do koncentračního tábora v Německu . Po válce se zapsal na lékařskou fakultu na Karlově Universitě a v roce 1948 emigroval se svou ženou Evou do Kanady , kde dostudoval medicínu a filosofii , ale mezi tím prošel řadou povolání – stříbrník , rytec , masér , prodavač , číšník a asistent v nemocnicích . Je opravdu zajímavé seznámit se s názory na život tohoto svědka válečných katastrof .

Rudolf Roden si v roce 1956 otevřel lékařskou praxi a od roku 1978 přednášel psychiatrii na texaské státní universitě v Galvestonu , dnes pracuje jako psychiatr a konzultant v Montrealu . Ve své knize – Paměť na ruby – se jako vyhledávaný odborník na problémy přežití a holokaustu vrací nejen ke své pohnuté minulosti , ale i k praxi psychiatra . Je to opravdu velmi zajímavý pohled psychiatra na situaci v letech druhé světové války .

Jeho příběh začíná tím , jak byl z tisíce mladých mužů vybrán z tábora BIIB v Osvětimi Birkenau a poslán společně s ostatními do Německa . Měli představovat a uklízet po bombardování , které bylo tehdy na denním pořádku .

Nebyla to hezká činnost , ale v této době to byla práce na příkaz samotného Himmlera, vrchního lorda veškerých SS . V registrační kartě měl Roden napsáno 18.červen 1944 SB – Sonderbehandlung ,zvláštní zacházení , což se rovnalo likvidaci .

Bezmocně musel přihlížet jak například přijel vlak s maďarskými Židy , všichni z transportu byli posláni rovnou do plynu . Tak i ostatní transporty s honosnými jmény znamenaly plyn . Pan Roden svůj osud v Německu hodnotí pozitivně . Tam nenásledoval plyn, ale tvrdá práce . Tvrdá práce znamená život , a to tedy největší hodnotu . Při takovém životním osudu je velice zajímavý postoj psychiatra , velmi zajímavá je jeho definice strachu. Strach je u něj instinkt. V zimě 1943 byli společně se ženou Evou , v transportu do Terezína , nakonec skončili v táboře Osvětim – Birkenau . Všichni skončili v tak zvaném „rodinném táboře“ . V celém komplexu se v době jejich příjezdu nacházelo asi čtvrt milionů vězňů. Ti co vypadali jako statnější jedinci , byli vybráni na práci a nebyli posláni rovnou do plynových komor . SS měla tábor pro ukázkou Červenému kříži a tam měli dokazovat, jak není nic , co by bylo proti slušnému chování , a že neexistuje něco jako plynová komora .

Rodinný tábor byl jedna velká Potěmkinova vesnice , která byla určena pro ukázkou Červenému kříži. Potom ji hodlali zlikvidovat . Uprostřed toho všeho žilo 10 000 Židů . Tábor BII B byl asi kilometr dlouhý a tři sta metrů široký , všude kolem byl ostnatý drát a stráž . Baráky zvané „bloky“ byli původně stáje určené pro koně , stálo jich tam původně čtyřicet a v této době zde bylo 600 až 800 vězňů , umístěných na spaní na

trojpatrových palandách . Zde soukromí nebo čistota neměly své místo, kupodivu se tu alespoň užívalo posypání chlorem .

Pan Roden se stal ošetřovatelem na marodce , vysoce postavený esesák ho určil vedoucím na marodce , všichni ho znali a všichni se ho báli , byl to tak zvaný „ anděl smrti “ Dr.Mengele . Každé ráno mu musel pan Roden hlásit stav živých a mrtvých na marodce . Další věc , kterou měl v denní práci , bylo vylamování zlatých zubů z mrtvých těl a jejich odevzdávání .

Esesáci je tavili a dávali na jednu hromadu a tím získávali zlato pro sebe . O čtyři měsíce později byli na Himmlerův příkaz o nucených pracích vybrány tisíce mladých , zachovalých a práce schopných vězňů a odvezeny z Osvětimi a Roden patřil mezi vyvolené . Přijeli do Schwarzheide – na „Černou louku“ . Pochodovali až do jedné z poboček koncentračního tábora – Sachsenhausenu . Tam se nakazil tyfem.

Díky tomu , že se proti tyfu nechal očkovat ještě v Praze , byl jeho zdravotní stav o něco lepší než u ostatních , a proto byl schopen i přes velké bolesti břicha chodit a pomáhat ostatním.

I to mělo vliv na přežití . Toto bylo poslední místo jeho pobytu v období druhé světové války.

V srpnu 1945 se mu dostal do rukou text Jaltské konference , na které tehdy již nemocný Roosevelt opět projevil důvěru Stalinovi a přijal rozdělení poválečné Evropy na západní a východní (ruskou) sféru zájmů . Tehdejší Československo připadlo do sféry

ruského vlivu a Roden pochopil situaci , o které spousta lidí nebyla řádně informována .

Byla jenom otázka času , než v Československu zvítězí komunisté , Slovensko získá významnou pozici v rámci ruských velmocenských plánů . Komunisté získali ministerstva vnitra , obrany , školství a informací .

Z toho vyplývalo , že chtěl-li pan Roden , veselý a spokojený život a především dostudovat medicínu , musel vzít svou ženu a odjet za hranice , kde nehrozila vláda komunistů tak , jako tomu bylo v Československu celých následujících čtyřicet let.

V srpnu 1948 zažil první kádrovou čistku na univerzitě . Kdo nebyl s režimem, byl proti němu. V lednu 1949 dostali poslední víza . Na kanadské ambasádě v Bernu, pana Rodena konzult ujistil , že když si zažádá alespoň na jednu lékařskou fakultu bude žádost řádně posouzena . Přijel do Kanady s pocitem vítězství , jako pronásledovaný hrdina , kterému se podařilo uniknout z ohrožené části do svobodného světa . Realita byla trochu jiná než naivní představa o životě bez problémů a s přátelstvím k cizincům v nové zemi , kterou si přáli za svůj nový domov.

Čekalo ho 187 velice slušných a mnohmluvných odmítnutých žádostí o přijetí na fakultu lékařství , které odeslal podle seznamu po celých USA a Kanadě .

„Kdo nic neviděl a neslyšel,taky nic nepoví.“

To je věta , kterou hodně často používá Rudolf Roden a je to věc vyplývající z takových životních zkušeností , jaké má on sám. Když někoho potkáme poprvé , náš dojem je ovlivněn našimi předchozími zkušenostmi , výchovou , vzděláním , schopností

zevšeobecňovat a našimi pozorovacími schopnostmi . Záleží na tom, v jaké jsme zrovna situaci , a nikdo neví , zda je první úsudek správný . Možná právě proto čtení a zpracování životopisu samotného doktora psychiatrie není vsutku snadná věc .

Je pravda , že pohled na hodnocení někoho s takovými životními zkušenosti a vysokým vzděláním , jaké má Rudolf Roden , není nijak zvláštní . Je pravda , že lidé s takovou minulostí mají těžký život a radost a veselost u nich není příliš častá věc , i tak se dokáží radovat a dokáží zlehka zapomínat , ale připomíná jim minulost jakýkoliv problém, který se ukáže v dnešní době .

Proto hodnocení díla Rudolfa Rodena je těžké , ale dílo je velice kvalitní a hodnotné , pohled psychiatra na minulost proloženou koncentračními tábory a následujícími problémy s vysokou školou atd. Je úplně jiný než pohled běžného člověka s běžnými životními problémy.

**Stejně jako Židé i příslušníci jiných národů a náboženských vyznání pocítili na
vlastních
tělech hrůzy nacistického běsnění , také oni se stali vězni koncentračních táborů,
také oni
umírali při transportech , popravách a v plynových komorách . Jedním z těch, co
přežili
fašistické vězení a koncentrační tábory je i**

6.MUDr.Miloš Vacek , který svůj

příběh namluvil na magnetofonovou kazetu a nazval

Svědectví z války

MUDr. Vacek patří do evangelické církve , žije s manželkou v USA , kam se odstěhoval po válce . Hodně cestují a vzhledem k jejich původu jezdí často i do České republiky . Je velkým obdivovatelem kostelů , které velmi rád navštěvuje a také rád vypráví jejich příběhy . Kostely tady jsou podle MUDr.Vacka krásné a budou o tom doma vyprávět .

Jeho životní příběh - V Pána Ježíše uvědřil před druhou světovou válkou , Pan Bůh není jen v chrámech , ale je i svým duchem přítomen ve vězení , s tím má vlastní zkušenost . Byl dva roky v samovazbě bez druhých . Lidi viděl jen skrze okno při jídle . Prožíval blízkost Pána Ježíše a radost z jeho přítomnosti . Jak se tam dostal ? Ve 22 letech

jeho života nacisté zavřeli vysoké školy , a tak se rozhodl jít do Švýcarska, kde chtěl pokračovat ve studiích . Podařilo se mu ilegálně projít hranicemi a dostal se do Švýcarska .

V Buxho, ale zatkli Švýcaři a vrátili zpět Němcům . Tam začala cesta po všech vězeních od Freystad do Norimberku . Ke konci války se dostal do Schandorfu , nebyl nikdy odsouzen , ale držen stále ve vazbě .

Lidé , kteří se dopustili stejného přestupku tím , že přešli hranice ilegálně do Švýcarska, čekal trest smrti . Když opouštěli Norimberské z vězení , byli vždy spoutáni dva a dva k sobě . Prošli rozbombardovanými ulicemi k vlaku a mimo město napadli vlak američtí letci tzv. kotláři a jemu se podařilo otevřít pouta drátkem , který našel . Nemohl však utéct , protože spoluvězeň neuměl německy a hned by je chytili , tak zůstali ve vlaku, šli do Schtraubinku, kde je dali do vězeňské haly , kde mrzlo , museli se svléknout do naha a složit věci před sebe . Tak čekali dvě hodiny a pak je zahnali do kabiny se sprchou, kam se stěží vešel jen jeden člověk . Pak pustili horkou vodu ,spařili je a v tomto stavu vyšli ven . Cely byli také pro jednoho , ale nacpali tam pět lidí . Alespoň se hráli o sebe , za dva měsíce pak vynesl tři spoluvězně mrtvé ven .

Všechno to byli komunisté , chtěli znát příběhy z bible , tak vyprávěl , každý večer a oni naslouchali . Po válce navštívil jejich rodiny a vyřídil poslední pozdravy těch , s kterými tam byl .

Jedno ráno dostali jednu deku , lžici a plechový talíř , seřadili je do nástupu a 5000 lidí se vydalo na cestu brzo ráno . Sám už měl také úplavici . Takto šli tři dny , měli z podvýživy oteklé nohy , tak se ani nevešly do pantoflí . Šli bosí po kamenité silnici . Neměli sílu skoro na nic .

Přišli SS , kteří uzavírali celý transport a utloukli ty , co už vůbec nemohli . Transport se stále natahoval do obrovské dálky . Pan Vacek hledal příležitost , kde by mohl padnout do škarpy , protože škarpy byly plné mrtvých těl a jedno navíc se ztratilo v davu . Podařilo se mu padnout mezi mrtvé , aniž by byl viděn SS . Když odešli poslední z transportu , jeden se u něj zastavil , ale nepoznal , že žije a odešel .

Ještě dvě hodiny nemohl zvednout hlavu . Pak přešel pole k lesu a tam byla velká voda a to byl problém , nebyla žádná lávka daleko široko , ale jedna ano a tu mohl přejít .

Jelikož nedostal ten den přiděl 150g chleba a 1 lžici marmelády , tak hledal jídlo, nasbíral šneky , ale neměl odvalu , tak trhal výhony od stromů a byl u řeky Izar v Mnichově , tam se svlékl , vykoupal a zabalil do deky z vězeňských šatů a poprvé usnul na svobodě . Šel podle sluníčka do Československa . A po 10 krocích potkal německého vojáka , který jedl chleba , takový , jaký celou válku nejedl , ani neviděl , tak pozdravil a požádal o kus chleba a ten dostal , tak věděl , že je v dobrých rukou , ještě mu poradil cestu , aby tam nebyli němečtí vojáci.

Tak našel bavorskou vesnici a našel statek , kde bylo asi 200 vojáků .Už nemohl jít jinam dál , tak šel do vesnice , kde našel místního , přišel k němu , ten hned poznal , podle šatů, že je vězeň , vzal ho za dům mezi rodinu k večeři . Snědl, co mu dali . Selka děti vzala pryč a dala mu ještě jídlo . Sedlák ho odvedl do chléva , kde bylo jedno prase , přidal otýpku slámy a tam byl celou dobu.

Ráno ho brzo vzbudil , dal mu civilní šaty a klobouk a odvedl ho zadním vchodem k lesu i s jídlem . V druhé vesnici , kde už měl civil , požádal o zaměstnání a pracoval tam jako čeledín do příchodu amerických vojáků V červnu 1945 se vrátil do Československa , vážil 49 kg .

Toto bere jako krátký úsek života , který ukazuje , že ruka Boží není ukrácena , a že Bůh dokáže i za takových okolností , jaké byly za druhé světové války , mocně uchránit a chránit. Je to celá serie Božích zázraků , za které značně vděčí Bohu , panu Vackovi dodává hodně odvahy do života a pro překročení všech životních překážek . Toto je krátké, ale jasné vyprávění jeho vlastního , celého zážitku , jaký sám prožil , dosud žijící MUDr.Miloš Vacek.

7. Tomáš Töpfer

Tomáš Töpfer se narodil v Praze v roce 1951. Vystudoval konzervatoř v Brně a DAMU v Praze, prošel divadly v Ústí nad Labem a v Šumperku. Od roku 1987 hrál ve Vinohradském divadle. S Eliškou Balzerovou založili v roce 1995 Nadaci Fidlovačka a uvedli do provozu zchátralou budovu divadla v Praze-Nuslích. Tomáš Töpfer je v Divadle Na Fidlovačce ředitelem, hercem i režisérem.

Největší popularitu mu přinesly role v seriálech: doktor Král z Života na zámku a velitel četnické stanice Karel Arazim v Četnických humoreskách. Nyní se objevil jako lékař v pokračování seriálu Nemocnice na kraji města. Společně s bratrem jsou majiteli známé pražské restaurace U kalicha. Z prvního manželství má dvě dcery, které žijí v Americe. Se svou druhou ženou a dcerou žijí v Praze. Ve svém divadle Na Fidlovačce režíroval několik her (Dalskabáty, Fidlovačka, Obchodník s deštěm) a účinkuje v představeních: Poslední doutník, Horoskop pro Rudolfa II., Šumař na streše, Blboun a Julie, ty jsi kouzelná!

Filmové role: Dva muži hlásí příchod /1975/, Hněv, Nemocnice na kraji města /1977/, Město mé naděje /1978/, Kdo přichází před půlnocí /1979/, Straka v hrsti /1983/, Jak básníkům chutná život /1987/, Ta naše písnička česká II /1990/, Konec básníků v Čechách /1993/, Ještě větší blbec, než jsme doufali /1994/, Život na zámku /1995/, Pasáž /1997/, Četnické humoresky /2000/, Nemocnice na kraji města po dvaceti letech, Černí baroni /2003/, Jak básníci neztrácejí naději

Jeho rodinná minulost je historie , o které sám nerad mluví , a jak říká i podle maminky „to je nesdělitelná věc “ . Zážitky a prožitky svých blízkých zná pouze zprostředkovaně z jejich vyprávění , a jak byl a je stále ujišťován , jedná se vlastně o nesdělitelné věci . Jako mladý neměl tušení o svém původu , protože komunisté a padesátá léta znovu vyvolávali atmosféru obav a strachu. Vždyť v té době známý proces se zrádci komunistů v čele se Slánským znovu vyvolával na světlo tzv. židovsko-bolševické spiknutí .

Oba manželé Töpferovi tedy matka Tomáše a její první manžel , byli v transpotech Židů do Terezína a Osvětimi v roce 1941, maminka zůstala v Terezíně kde pracovala v písárně jako písarka na stroji. Její manžel byl odvezen do koncentračního tábora Osvětim . Zde také zahynul . Válku přežila a vrátila se zpět do osvobozeného Československa . Mladá žena ve svých 26 letech jako vdova se setkala s jedním ze svých válečných známých a toho si později vzala za manžela . Jejich společný život byl přerušen manželovou smrtí, nikoli na následky války , ale v důsledku rakovinného nádoru . Tento muž je také otcem Tomáše Töpfera .

Také Otto Töpfer byl za svého života postižen norimberskými zákony a také on byl transportován do koncentračního tábora . Přežil válku do konce v Osvětimi , stejně tak přežil pochod smrti. Otto Töpfer před svým transportem a před válkou účinkoval v kabaretu, toto účinkování , geny a zkušenosti jeho otce pomohly samotnému Tomášovi později při jeho studiích . Samotný příběh svých rodičů zná až z pozdějších let , kdy již mohl chápat plný rozsah Židovské katastrofy v celém jejím rozsahu

3.2.2008 Poznámky z osobního pohovoru s panem Tomášem Töpfrem , Divadlo Na Fidlovačce

8. Helga Weissová/Hošková

Paní Helga Weissová se narodila v Praze Libni 10. listopadu 1929 manželům Weissovým jako jediné dítě . Její dětství bylo před válkou zcela normální , plné her a radostí . Vždy věděla , že má Židovský původ . Slavili jako rodina Židovské svátky . Chodili tradičně celá rodina do synagogy.

Rodina Weissová se dostala do transportu dne 14. listopadu 1941 s cílovou stanicí Terezín. V té době bylo Helze 12 let a 1 měsíc . Před transportem museli opustit byt , odevzdat seznam s klíči a mohli z domova odejít pouze se zavazadlem o hmotnosti 50 kg . Na transport museli čekat v Holešovicích u Veletržního Paláce , kde dříve bývala Radioburza a dnes stojí Park hotel. Na shromaždišti museli čekat celé 3 dny . Po celou tuto dobu se neustále opakovalo sepisování věcí a k tomu byli nuceni odevzdávat šperky a všichni muži byli holeni .

Potom šli pěšky na Bubenečské nádraží . Odjeli do Bohušovic , což je obec , která je přibližně 4km od Terezína . Odtud z transportu šli všichni se svými zavazadly pěšky . Po příchodu do Terezína byli z transportu rozděleni do jednotlivých ženských a mužských objektů . Děti do 15 let mohli zůstat se svou matkou , což byl i případ Helgin . V Terezíně byly jednotlivé objekty nazývány podle německých měst . Helga s matkou byly umístěny v Drážďanech a otec byl umístěn do Magdeburgu . Po určitou dobu se nemohli setkávat . Později jim byl umožněn volný pohyb po ulicích ghetta a to pro ně byla jediná příležitost , jak se mohli společně vidět . Otec Helgy pracoval v kanceláři zatímco maminka byla určena na práci v krejčovské dílně .

Děti do 12 let nemusely pracovat , ale většinou chtěly . Pro zkrácení času čekání na dospělé. Protože nemohly chodit do školy , podle svých možností se hlásili do pracovních činností . Převážně se jednalo o práci v zemědělství.

Terezín byl považován za přestupní stanici pro cestu do vyhlazovacích táborů . Weissovi odjeli transportem v říjnu 1944 . V Terezíně byl také fašisty natočen propagandistický film s názvem „ Vůdce dal Židům město “,svým zaměřením a myšlením byl tento film určen pro Červený kříž a světovou veřejnost , která měla nabýt dojmu , že v takovýchto místech je o Židy dobře postaráno , a tudíž , že zprávy tajně pronikající z hitlerovského území , nejsou pravdivé . Film byl přeložen do maďarštiny , holandštiny a dalších jazyků . Známa je i epizoda z tohoto filmu , kdy děti před očima velitele tábora odmítají jíst sardinky.

Weissovi odjeli v transportu z Terezína v říjnu 1944 , transportem odjeli první muži a za nimi ženy s dětmi , původní cíl Freiberg – Flossenburg byl už , ale osvobozen postupující americkou armádou , a proto byl jejich transport přesměrován do koncentračního tábora Mauthausen – Gusen , kde se dočkali i osvobození americkou armádou .To byl pro ně konec války , tatínek žel nepřežil , ale Helga přežila i se svojí maminkou .

Po návratu z koncentračního tábora , na základě Benešových dekretů , jim byl vrácen jejich původní byt v Praze-Libni . Na Židovské škole v Jáchymově ulici skládá

Helga zkoušku z páté třídy a pokračuje ve studiu na gymnáziu i na střední grafické škole. Po složení dvou maturitních zkoušek odešla studovat Vysokou uměleckou školu , kterou absolvovala v ateliéru profesora Fišárka . Podzim svého života tráví paní Helga malováním i přednáškami o svém životním příběhu.

9. Arnošt Lustig

Narozen 21. prosince 1926 v Praze , český spisovatel a učitel . Je jedním z nejznámějších prozaiků , scénáristů , publicistů světového významu a autorů rozhlasových her . Autor celé řady děl s tématem holocaustu .

Lustig vychodil obecnou školu a začal studovat na reálce, ze které však byl roku 1941 vyloučen. 13. listopadu 1942 byl poslán do Terezína a v průběhu války se dostal do polské Osvětimi a německého Buchenwaldu. V dubnu 1945 uprchl z transportu smrti , který směřoval z Buchenwaldu do Dachau a ukrýval se až do konce války v Praze . Následkem holocaustu přišel téměř o celou svoji rodinu , což jej hluboce poznamenalo , a tak se jeho díla už od prvních povídkových souborů zabývají právě tematikou Židů a druhé světové války.

Po válce v roce 1946 studoval na Vysoké škole politických a sociálních věd a začal přispívat do novin a časopisů. Roku 1948 odejel do Izraele jako zpravodaj v izraelsko-arabské válce , po návratu pracoval jako redaktor v rozhlase a v Mladém světě a byl i televizním scénáristou na Barrandově (mj. napsal i scénář podle své novely Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou).

Po srpnové invazi vojsk Varšavské smlouvy roku 1968 musel Československo opustit. Odešel nejdřív do Jugoslávie , poté žil v Izraeli . Na konci 60. let se usadil v USA a zde přednášel film a literaturu na americké univerzitě ve Washingtonu .

Jeho přínos do literatury je veliký, napsal povídky Noc naděje , Démanty noci, Ulice ztracených bratří Dita Saxová , Nikoho neponížíš , Modlitba pro Kateřinu Horovitzovo , Bílé břízy na podzim , Hořká vůně mandlí , Nemilovaná - Z deníku sedmnáctileté Petry Sch. , Kamarádi , Neslušné sny , Dům dávné ozvěny , Colette , Dívka z Amsterodamu , Tanga , Dívka z Hamburku , Tma nezná stín , Krásné zelené oči , Porgess a romány Miláček , Král promluvil , nic neřekl .

Tvorba Arnošta Lustiga málokdy vybočila z tématu holocaustu . Jeho knihy náleží k tzv. druhé vlně válečné prózy, tj. válečná próza z 50. a 60. let.

Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (1964) – novela podle skutečné události (Němci na Sicílii zajali židovské podnikatele, pod záminkami z nich vymámí jejich peníze a pošlou je s mladou tanečnicí Kateřinou do plynu . Ta si to jako jediná uvědomí , vytrhne dozorcí pistoli a zastřelí ho , i když ví , že vzpoura je marná .

Arnošt Lustig

Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

Knihy líčí strastiplný osud dvaceti Židovských podnikatelů a obchodníků vracejících se z Ameriky , kam prchli před válkou . Jsou chyceni v Itálii roku 1943 , v době , kdy německá armáda obsadila větší část země a Řím. Jsou převezeni do tábora , kde se jich zjišťně „ujímá“ pan Bedřich Brenske, velitel tajného oddělení . Ten má totiž za úkol vymámit od nich peníze z jejich švýcarských kont . Herman Cohen , jeden ze skupiny , se slituje nad krásnou polskou tanečnicí Kateřinou Horovitzovou , a ta se za sto tisíc zlatých franků smí ke skupině připojit.

Pod záminkou , že budou vyměněni za důležité německé důstojníky , opouští skupina tábor a vydává se vlakem do Hamburku , kde má být přistavena loď „Německo“. Brenske předstírá různé potíže a neustále neúnavně mámí na Židech další peníze . Protože byl velmi zdvořilý a vzdělaný, byli zpočátku všichni ochotni neuvěřitelně vysoké sumy vyplácet a důvěřovat mu . Jednou z potíží byla i Kateřina , neboť neměla americký pas . Aby mohla vycestovat s ostatními , byl Cohen ochoten se s ní oženit . To ovšem znamenalo, že se všichni museli vrátit do tábora , kde byli Kateřina a Cohen oddáni rabínem Dajemem z Lodže . To vše ale znamenalo jen další peníze.

Ve svém díle Lustig zachycuje naivitu , která je bytostně vlastní každému člověku , který se snaží bojovat o holý život . Tonoucí se také chytá všeho , stejně tak tomu bylo i v jeho díle. Snaha zachránit si život zamezila logickému myšlení . Na druhou stranu Lustig

nabádá čtenáře , aby bojovali svůj boj , ačkoli vědí , že je již prohraný , neboť odpor ,
cesta za vysněným cílem , je to, co se počítá.

Encyklopedie Wikipedia

Skript pro ČT 1

Osobní rozhovor 2.5.2008 Praha – Divadlo Fidlovačka

10. Závěr

Obecné následky druhé světové války v psychice lidí

Mír jako výsledek dohody či snahy dosáhnout souladu ve vzájemných vztazích. Naproti tomu válka je rachot zbraní, zabíjení nevinných lidí, tedy ten nejhorší možný způsob získání nadvlády či jiných výhod.

V celé historii lidstva se války vedou. Ať jsou to války malé, sousedské o pozemky, potravu, loviště či jiné „drobnější věci“, nebo války protkané apokalypsou smrti a utrpení na tonoucí v potocích lidské krve.

Takovéto situace mají přímý vliv na psychiku lidí, kteří měli to štěstí, že běsnění přežili, ať už jako vítězové, či poražení. Válka svými následky narušuje mezilidské vztahy. Pocity krajní opuštěnosti a bezmoci zasahuje svým vlivem do všech dalších pozdějších vztahů, tedy od těch intimních, rodinných až po otázky víry a důvěry v samotný systém hodnot. Pokud tato traumata působí v útlém dětství, mohou vážně poškodit vznik základní důvěry v osoby blízké a budoucí vývoj osobnosti a vlastně všech dalších důležitých životních vztahů.

Všechny tyto pocity včetně pocitů viny se projevují nejsilněji tehdy když je člověk svědkem utrpení a smrti především osob blízkých i všech druhých lidí a jedinec nemohl či nedokázal jim pomoci. Důsledkem toho může být i vlastní sebeobviňování ze slabosti a neschopnosti riskovat vlastní život pro záchranu druhých.

Vším tímto procházeli Židé bez rozdílu věku a pohlaví po skončení druhé světové války. Svoje traumata a návraty do normálního lidského společenství hodnotí tito lidé různě, pro každého mají jiný dopad, ale i význam. Dokonce pro některé jedince znamenal výrazné posílení vlastní osobnosti ve vztahu k projeveným schopnostem a vnitřní síle jedince.

Jako celek ale Židé přeživší holocaust trpěli výraznými traumaty a nočními děsy. Až do dnešní doby lze u pamětníků pozorovat snahu některé vlastní zážitky obcházet či o nich nevyprávět, jakoby nikdy nebyly.

Doba vyrovnání se s těmito emocemi, zážitky a vzpomínkami je silně individuální a také je výrazně ovlivněna nejbližším okolím i zemí, kde dotyčný žil a žije. Jinak období po válce prožívali lidé v samotném Izraeli, jinak v USA a opět jinak v rozdělené Evropě. Jinak tomu bylo ve svobodné části a jinak v části komunistické. V dnešní sjednocené Evropě opět nastala pro přeživší jiná situace i z hlediska psychologického. Situace jiná tím, že mohou být vyslovovány a odhalovány pravdy, o kterých bylo tzv. zakázáno mluvit.

Věřím ale, že Ti kteří přežili, se i s touto situací dokáží s úspěchem vyrovnat tak, jako to dokázali opakovaně ve své minulosti

Použitá literatura:

Petr Erben , Po vlastních stopách , ISBN 80-913-130-1-9 , Nakladatelství Kalina Praha , první vydání

Eva Erbenová , Sen , ISBN 80-86103-49-8 , Nakladatelství G plus G s.r.o. , Praha 4 , první vydání

Roman Cílek , Plameny nad Treblinkou , ISBN

Koktejl 1997 č.3

Rudolf Roden , Paměť naruby , Nakladatelství Akademia věd České republiky , 2003 , ISBN 80-200-1102-1

Audio nahrávka v angličtině a češtině , Svědectví z války, MUDr.Miloš Vacek

Kurt Schubert , Dějiny Židů , Historie náboženství antisemitismus , vydalo NS Svoboda , vydání první , Praha 2003 , ISBN 80-205-1036-2

J.Hirsch , Rabínská moudrost dle Talmudu , ISBN 80-7198-513-9 Podle prvního vydání nakladatelství J.Otto z roku 2001

Paul Johnson , Dějiny Židovského národa , z angličtiny přeložili Věra a Jan Lamperovi 1995 ISBN 80-85336-31-6

H.G. Adler , Terezín 1941-1945 nakladatelství Barrister & Principal 2003 , ISBN 80-86598-29-2

Seznam příloh:

- 1.Motto
- 2.Zajímavost :Základní kámen nové synagogy
- 3.David Ben Gurion - zakladatel státu Izrael (1886 - 1973)
- 4.Tomáš Töpfer - ředitel divadla Fidlovačka v Praze 4 Nuslích , významný herec české scény s letitou hereckou kariérou
- 5.CD-Rom

Příloha 1.

Motto :

Po svém návratu z lágru prosí starý žid
při modlitbě Boha “Pane vím že jsme Tvůj národ
vyvolený ale nemohl by jsi si prosím na chvíli vybrat
někoho jiného“

židovská anekdota

Příloha 2. Zajímavost :Základní kámen nové synagogy

V Drážďanech byl položen základní kámen synagogy, která bude stát na místě původního chrámu, zbořeného nacisty při "křišťálové noci" v listopadu 1938. Stavba moderně pojaté

budovy bude velmi drahá - náklady se odhadují na 10,8 milionů dolarů. V Drážďanech nyní žije asi 300 Židů.

Příloha 3.

Ben Gurion 1. předseda Izraele, do dnes se podle něj jmenuje centralní ulice , kde je

Letiště v Tel Avivu. **David Ben Gurion - zakladatel státu Izrael**

(1886 - 1973)

Narodil se 16. října 1886 v Plonsku v ruském záboru Polska a po vlně pogromů za první ruské revoluce odešel v roce 1906 do Palestiny. V té době již byl členem *sionistického* hnutí a v Palestině založil spolek "Dělníci Siónu", jehož ideovým základem bylo založení židovského "domova" v Palestině na principech židovského nacionalismu a světového socialismu. Na rozdíl od starousedlíků se Židé organizovaní v hnutí Ben Guriona zabývali výhradně zemědělstvím a zakládali židovské osady.

Příloha 4.

Tomáš Töpfer

ředitel divadla Fidlovačka v Praze 4 Nuslích , významný herec české scény s letitou

hereckou kariérou